

El Pacte de l'Euro: Neoliberalisme d'urgència

CNT

Confederació Nacional del Treball

Autor: Juan Ariza Martín
Traductor: David Becerra

Edita: Secretaria de Formació i Estudis
Secretariat Permanent del Comitè Confederal

Agost 2011

Historiador Domínguez Ortiz 7 local 2 14002 Còrdova
correu-e: spcc@cnt.es
Direcció Postal: Apartat 2138 - Codi Postal 14080
Telèfon: 957 434 897 /Fax: 942 940 983

www.cnt.es

Aquest treball es troba sota una Llicència de Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0 Unported.

Permisos que vagin més enllà del cobert per aquesta llicència poden trobar-se a <http://creativecommons.org>.

Aquesta llicència permet copiar, distribuir, exhibir i interpretar aquest text, sempre que es compleixin les següents condicions:

- **Autoria-atribució:** s'haurà de respectar l'autoria del text i de la seva traducció. Sempre haurà de constar el nom de l'autor/a i del traductor/a.
- **No comercial:** No es pot utilitzar aquest treball amb finalitats comercials.
- **Es permet la generació d'obres derivades** sempre que no se'n faci un ús comercial i es distribueixin amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Els termes d'aquesta llicència hauran de constar d'una manera clara per a qualsevol ús o distribució del text. Aquestes condicions només es podran alterar amb el permís exprés de l'autor/a.

Per veure una còpia d'aquesta llicència, visiti <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> o escrigui una carta a Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

El pacte de l'Euro: Neoliberalisme d'urgència

El pacte de l'Euro: Neoliberalisme d'urgència

ÍNDEX

1. Presentació.
2. El context previ de les reformes.
3. Què diu el Pacte de l'Euro?
4. El Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE).
5. Una petita valoració.

1. Presentació

En el present text pretenem aportar una breu explicació de les mesures i programes que des de la Unió Europea s'han engegat recentment amb l'excusa de combatre l'actual crisi econòmica i social. Es tracta d'esmicolar aquests plans d'actuació, de traduir-los al nostre llenguatge i de fer una valoració dels mateixos ¹.

Amb el pretext de la crisi actual es tornen a defensar des dels centres del poder polític europeu i des dels púlpits de creació d'opinió, les reformes, les polítiques econòmiques i els arguments aplicats en els últims decennis. Reformes del mercat laboral, retallades en els sistemes de pensions, reducció de les despeses socials, privatització d'empreses i, en general, una regulació de les economies que afavoreix a les capes més riques de la societat i als països més rics. En fi, aquesta *candela que tant hem escoltat en els últims trenta anys.

Les veritables causes i dimensions de les crisis s'ignoren ja que de tenir-les en compte ens conduirien a un radical replantejament de l'economia convencional i de la societat mateixa. El capitalisme no només ens ha conduït a aquesta crisi econòmica, sinó que estem també davant una crisi ecològica i social de dimensions colossals.

Les pròpies idees de producció, consum, i creixement econòmic de la teoria econòmica convencional ens han portat aquesta veritable crisi del sistema. Però es prefereix fer veure que l'actual crisi no va més enllà dels desequilibris generats per uns quants especuladors més avariciosos del normal i d'unes quantes fallades en els mecanismes de supervisió i regulació. I, és clar, tot adobat amb la idea culpabilitzadora que les poblacions han viscut per sobre de les seves possibilitats i ara els toca pagar els excessos.

Veurem de quines mesures estem parlant, quins objectius persegueixen i quines reformes concretes han produït i produiran. Ens ajustarem als propis textos emesos pel Consell Europeu, el Banc Central Europeu i el Banc d'Espanya. Finalment aportem una valoració crítica.

¹ *A pesar que el text pugui estar esquitxat del llenguatge oficial europeu, enrevessat, i que pugui resultar avorrit hem preferit transcriure els textos oficials aprovats pel Consell Europeu. Sobre aquests textos construïm la nostra explicació i donem la nostra valoració. Pretenem mostrar que les nostres crítiques i valoracions arrenquen de les resolucions oficials.*

2. El context previ de les reformes

L'anomenat Pacte de l'Euro acordat pels governs de la zona euro en el mes de març del 2011 és el full de ruta que segueixen les diferents reformes que s'estan aplicant en diferents àmbits econòmics dels països d'aquesta zona.

Reformes del mercat laboral, retallades en els sistemes de pensions, reducció de la despesa social, privatització d'empreses i en general, una regulació de les economies que afavoreix a les capes més riques de la societat i als països més rics

Els Caps d'Estat i de Govern de la zona euro² van aprovar el passat mes de març el Pacte de l'Euro al que denominaren Reforç de la Coordinació de la Política Econòmica en favor de la Competitivitat i la Convergència. Al pacte s'hi van sumar també Bulgària, Dinamarca, Letònia, Lituània, Polònia i Romania³. Els suposats objectius d'aquest pacte són reforçar el pilar

econòmic de la unió monetària, imprimir un nou caràcter a la coordinació de la política econòmica, millorar la competitivitat i aconseguir així un major grau de convergència.

En el Consell Europeu dels dies 24 i 25 de març de 2011 es va adoptar un paquet ampli de mesures per afrontar l'actual crisi, segons diuen els seus signants. S'inclouen en aquest paquet el citat pacte de l'euro i un mecanisme permanent de gestió de les crisis com a última salvaguarda davant els desequilibris de determinats països, l'anomenat MEDE⁴.

Les mesures del pacte de l'euro es refereixen a fer front als desequilibris fiscals⁵

4 *Mecanisme Europeu d'Estabilitat. En la pròpia definició d'aquest mecanisme es recalca que les ajudes financeres que es facin als països que ho necessitin són per "salvaguardar l'estabilitat de la zona de l'euro en el seu conjunt...". Però l'aplicació del mateix "...se supeditarà a condicions estrictes". És a dir, estaríem davant un mecanisme complementari a les mesures i reformes que es defensen en el Pacte de l'Euro. Quan aquestes retallades i reformes no són suficients el MEDE prestaria "ajuda" financera sota la condició d'engegar un altre pla "estricte" de retallades i ajustos afegits. (Decisió del Consell Europeu de 25 de març de 2011 que modifica l'article 136 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea).*

5 *Quan es parla dels desequilibris fiscals s'al·ludeix a la situació dels comptes de l'Estat. És a dir a l'existència i magnitud del dèficit públic i del deute públic. El dèficit públic seria la diferència entre les despeses i els ingressos de l'estat al pressupost anual. Habitualment es mesura com un percentatge del Producte Interior Brut. El deute públic seria l'acumulació en el temps d'aquests dèficits. És a dir, per finançar aquesta diferència negativa entre ingressos i despeses de l'estat en un determinat any, l'estat pren diners prestats emetent l'anomenat deute públic, que no és altra cosa que demanar prestat pagant un tipus d'interès. El volum de deute públic que l'estat va acumulant al llarg dels anys és un altre dels indicadors que es pren per parlar de desequilibri fiscal. També es mesura com un percentatge respecte al PIB.*

2 *La Zona euro està constituïda per Bèlgica, Alemanya, Estònia, Irlanda, Grècia, Espanya, França, Itàlia, Xipre, Luxemburg, Malta, Països Baixos, Àustria, Portugal, Eslovènia, Eslovàquia, Finlàndia.*

3 *Bulgària, Dinamarca, Letònia, Lituània, Hongria, Polònia, República Txeca, Regne Unit, Romania i Suècia són Estats membres de la UE que no han adoptat la moneda única Euro.*

i als problemes de competitivitat⁶ dels Estats membres.

El context en el que s'inscriuen aquests acords està definit per l'anomenada reforma del govern europeu. Els caps d'estat i de govern ja havien aprovat⁷ previament les propostes elaborades pel denominat Grup Especial sobre Governança Econòmica⁸. Es tractaria d'implantar una supervisió econòmica des de les institucions europees que avisés de les distorsions econòmiques (bombolles immobiliàries, desequilibri en les balances de pagaments, divergències de competitivitat) amb la suficient antelació. Així mateix, en aquest document, es defensa la necessitat de la disciplina fiscal⁹

6 Amb el terme competitivitat es refereix a la capacitat que els productes i serveis que es produeixen en un país puguin tenir unes condicions de preu i qualitat que els permetin vendre's millor que els d'altres països. Resulta una curiosa paradoxa que es pretengui millorar la competitivitat de tots els països de la zona euro quan en un percentatge molt important de les seves exportacions aquestes competeixen entre si. Sembla més aviat que estem davant aquestes paraules comodí que es fiquen en els textos econòmics per adornar-los.

7 L'informe proposat pel Grup Especial de Treball va ser aprovat en el Consell Europeu del 28 i 29 d'octubre del 2010.

8 Grup Especial de Treball format pels ministres d'Economia dels països de la UE, la Comissió Europea i el Banc Central Europeu, i dirigit per Herman Van Rompuy, president del Consell Europeu.

9 Se suposa que la disciplina fiscal es refereix al fet que els nivells de dèficit anual i deute públic acumulat es redueixin. És a dir, que l'estat deutor presenta uns comptes públics que a l'agent econòmic que presta (Fons d'Inversió, Bancs, Fons de Pensions, empreses asseguradores i fins i tot el propi estat xinès, uns dels majors prestadors actuals) li doni garanties que seguirà cobrant tant els interessos del préstec com el capital prestat.

10 Precisament els controls sobre la política fiscal consistirien a vigilar que els criteris d'ingressos i despeses públiques que s'implantin garanteixin la disciplina fiscal.

dels estats i per a això s'instaurarien unes mesures prèvies per aconseguir aquesta disciplina. Es parla també en aquest informe d'establir un marc permanent d'ajuda financera, d'enfortir els controls sobre la política fiscal¹⁰ de cada país i de controlar les reformes i iniciatives que cada país hauria d'introduir en les seves lleis pressupostàries anuals. A més es defensa la necessitat que hi hagi unes sancions previstes per qui no compleixi les pautes marcades.

Per completar el context cal recordar que la política monetària de la zona euro està cedida a una entitat supranacional independent, el Banc Central Europeu i que aquesta política monetària té com a únic i fonamental objectiu el control dels preus. És a dir, mantenir uns nivells d'inflació reduïts.

Ja el Pacte d'Estabilitat i Creixement, vigent des de 1999¹¹, constituïa un conjunt de normes orientades a garantir la disciplina pressupostària dels estats. Es tractava que els pressupostos dels estats membres estiguessin equilibrats o amb superàvit i que, per al cas que hi hagués dèficit aquest no superés el 3 % del PIB ni que

11 El Reglament del Consell de 7 de juliol de 1997 relatiu al reforçament de la supervisió de les situacions pressupostàries i a la supervisió i coordinació de les polítiques econòmiques va entrar en vigor l'1 de juliol de 1998. El Reglament del Consell de 7 de juliol de 1997 relatiu a l'acceleració i clarificació del procediment de dèficit excessiu va entrar en vigor l'1 de gener de 1999.

12 No obstant això aquest pacte va quedar en dubte l'any 2003. A finals d'aquest any la Comissió i el Consell no es van posar d'acord en les sancions a imposar a França i a Alemanya que havien incomplert els compromisos adquirits de dèficit i mostraven poc interès a aplicar les regles establertes. Tot això va derivar en la reforma de 2005 que va introduir una major flexibilitat en l'aplicació del PAC amb la introducció d'atenuants i eximents per als països que depassessin el 3% de dèficit i en l'ampliació dels terminis per corregir els desequilibris pressupostaris.

el nivell del deute públic no superés el 60 % del PIB¹².

En aquest context s'aprova el Pacte de l'Euro. La idea central del mateix consisteix a establir uns objectius de política econòmica que guïin una sèrie de reformes que els governs que el subscriguin haurien d'implantar en els seus estats. És a dir, es tracta que des de la Unió Europea es dissenyi l'agenda de reformes que cada país ha d'emprendre i la supervisió de les mateixes. Per tant, la influència de les reformes en les relacions econòmiques no es deixa al que cada país legisli sinó que s'amarra, en una determinada orientació ideològica, des de les institucions europees.

3. Què diu el Pacte de l'Euro?

Vegem el que literalment se'ns diu, quina cosa es vol dir i en què s'està traduint aquest programa d'actuació.

“ (...)Aquest Pacte se centra principalment a les àrees incloses en la competència nacional i que són fonamentals per millorar la competitivitat i evitar desequilibris perjudicials. La competitivitat és essencial per contribuir a un creixement més accelerat de la UE i a una major sostenibilitat a mitjà i llarg termini, a fi de produir nivells més elevats d'ingressos per als ciutadans i conservar els nostres models socials (...)”

És a dir, és un pacte per regular matèries les competències de les quals pertanyen als estats. Els objectius serien guanyar competitivitat i aconseguir un creixement econòmic accelerat i sostingut.

“ (...)Aquest esforç renovat d'enfortiment de la coordinació de la política econòmica en matèria de competitivitat i convergència reposa en qua-

tre normes directrius:

a. Estarà d'acord amb la governança econòmica existent a la UE (...) inclourà compromisos i actuacions concretes (...) i anirà acompanyat d'un calendari per a la seva aplicació (...) estaran sotmesos al marc ordinari de supervisió, amb una robusta funció central de la Comissió en la vigilància de l'aplicació dels compromisos (...) Els interlocutors socials participaran plenament a escala de la UE a través de la Cimera Social Tripartita.

b. Se centrarà, orientarà les seves accions i cobrirà àrees polítiques prioritàries que són fonamentals per impulsar la competitivitat i la convergència (...)

c. Cada any, cada Cap d'Estat o de Govern acordarà compromisos nacionals concrets (...)

d. Els Estats membres de la zona de l'euro es comprometen plenament amb la realització completa del mercat únic, que és fonamental per reforçar la competitivitat a la UE i a la zona de l'euro (...)

De manera que els compromisos dels estats per realitzar determinades reformes estaran supervisats per la Comissió, el Consell, el Parlament Europeus i els interlocutors socials. Com veurem en el següent apartat, on es concreten els objectius, del que es tracta és que una determinada política econòmica es dissenyi i supervisi des de l'àmbit europeu. Es garantiria així l'ortodòxia d'aquestes polítiques econòmiques nacionals. Els termes “competitivitat”, “creixement econòmic” o “mercat únic” no deixen lloc a dubtes de per on van els trets. Però vegem els objectius concrets que es marca el pla, aquí l'ambigüitat de les paraules generals cedeix el protagonisme a la claredat de les mesures concretes proposades.

“a. Impuls de la competitivitat
S'avaluaran els avanços sobre la base de l'evolució dels salaris i la productivitat i les necessitats d'ajust de la competitivitat. Per avaluar si els salaris evolucionen d'acord amb la produc-

tivitat, es farà un seguiment durant un període dels costos laborals unitaris, comparant-los amb l'evolució en altres països de la zona de l'euro i en els principals socis comercials comparables (...). Uns augments importants i sostinguts podrien implicar l'erosió de la competitivitat, especialment si van units a un increment del dèficit per compte corrent i a un descens de la part del mercat de les exportacions (...). Cada país serà responsable de les mesures específiques que triï per impulsar la competitivitat, però es prestarà particular atenció a les mesures següents:

i) respecte de les tradicions nacionals de diàleg social i relacions laborals i mesures que garanteixin l'evolució dels costos d'acord amb la productivitat, tals com:

- revisió dels acords de fixació de salaris i, quan sigui necessari, del nivell de centralització en el procés de negociació i dels mecanismes d'indexació (...)

- garantia que la fixació de salaris en el sector públic contribueix als esforços de competitivitat en el sector privat (sense oblidar l'important efecte de referència dels salaris del sector públic).

ii) mesures d'augment de la productivitat, tals com:

- major obertura dels sectors protegits amb mesures a escala nacional per suprimir restriccions injustificades (...) esforços específics per millorar els sistemes educatius i fomentar el sector R+D, la innovació i les infraestructures;

- mesures per millorar l'entorn empresarial, sobretot per a les PIME (...)

És molt eloqüent aquest paràgraf. Com a centre de la diana per guanyar en competitivitat estan els salaris. És a dir els costos salarials serien la fonamental causa que els productes i serveis d'un determinat país o de l'eurozona en el seu conjunt no poguessin competir en l'exterior. S'obliden els altres factors que poden incidir en la pujada dels preus d'aquests béns i serveis. Així per exemple, els beneficis empresarials, el preu de les matèries primeres o l'oligopoli en el qual es desenvolupen alguns sectors estratègics són obviats.

Però fixem-nos també en el grau de concreció que se li dóna a unes i altres matèries. En el cas dels costos salarials es proposen quatre mesures concretes amb l'objectiu general que els salaris quedin vinculats a la productivitat de cada empresa concreta: revisar la manera de fixar els salaris, reformar el nivell de centralització de la negociació col·lectiva, reformular el mètode d'indexació dels mateixos i control dels salaris públics. En canvi, quan s'al·ludeix a la resta de matèries per guanyar competitivitat els termes són vagues i vaporosos com a "major obertura... esforços específics... fomentar el sector R+D... millorar l'entorn empresarial...".

sembla que les pensions, les prestacions socials i l'assistència sanitària fossin els únics capítols de despesa dels estats

Tenim aquí, doncs, el mandat concret de la realització de reformes laborals en tots els països en els quals la negociació col·lectiva ha de quedar supeditada a la productivitat i amb el propòsit gens dissimulat de rebaixar els costos salarials. De manera que els salaris que es negociïn, l'àmbit d'aquestes negociacions col·lectives i els mètodes i referències per a la revisió salarial han de ser regulats legalment perquè es redueixin els costos salarials. Així mateix queda meridianament clar el mandat perquè es retallin els salaris del sector públic amb dues pretensions, gens dissimulades tampoc, que influeixin directament en els nivells de preus i de competitivitat i que serveixin com a referència a la baixa per a la fixació dels salaris en el sector privat.

Continuem amb el text dels objectius del Pacte de l'Euro...

“ b. Impuls de la ocupació

Element clau a la zona de l'euro en favor de la competitivitat serà un mercat laboral que funcioni bé. S'avaluaran els avanços sobre la base dels indicadors següents: índexs de desocupació de llarga durada i juvenil i les taxes d'activitat.

Cada país serà responsable de les mesures concretes que triï per impulsar l'ocupació, però es prestarà particular atenció a les reformes següents:

- reformes del mercat laboral per fomentar la “flexiseguridad”¹³, la reducció del treball no de-

clarat i l'augment de la taxa d'activitat.

- educació permanent.

- reformes fiscals, tals com la reducció de la pressió impositiva sobre les rendes del treball per aconseguir que treballar resulti rendible, alhora que es mantenen els ingressos fiscals globals, i adopció de mesures per facilitar la participació d'una segona persona emprada per llar en la població activa.

En aquest segon apartat també es repeteix el mateix esquema. Concret en les retallades i ambigu en els altres. Es parla de fomentar la flexiseguretat. Recordem que amb aquest terme denomina un concepte que defensa la flexibilitat de l'empresa per contractar i acomiadar al costat de la seguretat del treballador de que tindrà

¹³ *L'anomenada flexiseguretat es refereix a un grau elevat de “flexibilitat” per a l'empresa, obtingut mitjançant majors facilitats per a la contractació i l'acomiadament, combinat amb un nivell de protecció social al treballador a través de prestacions per desocupació subjectes a la recerca d'ocupació i una actitud proactiva en la recol·locació d'aturats. O sigui, la flexibilitat per a l'empresa se substancia en mesures concretes i immediates mentre que la seguretat del treballador es difumina en vaporoses*

al·lusions a la formació i a la recerca de l'ocupació com a condicions per a l'accés a unes prestacions per desocupació limitades en el temps i en la seva quantia. Aquesta és la curiosa forma d'inventar nous termes abstractes per emmascarar coses tan velles com la humanitat: que el que té poder domina al que no en té.

unes prestacions per desocupació vinculades a la formació.

L'últim paràgraf és d'una claredat insultant “ (...)reduir la pressió impositiva sobre el treball perquè resulti rendible treballar (...)” com si la immensa majoria de les persones que no treballen no ho fessin perquè no els resulta fiscalment rendible!! I es remata el paràgraf amb una altra vaporosa recomanació perquè en les llars es pugui conjugar el treball exterior i el domèstic. Aquestes suposades facilitats de conciliació de la vida familiar i el treball entrarien en contradicció amb les concretes mesures de reducció de la despesa social que es recomanen en el següent epígraf del pla.

“reduir la pressió impositiva sobre el treball perquè resulti rentable treballar”: ¡¡com si l'immensa majoria de les persones que no treballen no ho fan perquè no els resulta fiscalment rentable!!

Seguim...

“c. Increment de la sostenibilitat de les finances públiques.

Per garantir la plena aplicació del Pacte d'Estabilitat i Creixement, es prestarà la màxima atenció a:

· Sostenibilitat de les pensions, de l'atenció sanitària i de les prestacions socials. (...) s'avaluarà (...) si els nivells de deute són sostenibles sobre la base de les polítiques en curs, en particular els règims de pensions, l'atenció sanitària i els sistemes de prestacions socials, alhora que es

tenen en compte els factors demogràfics. Les reformes necessàries per garantir la sostenibilitat i la suficiència de les pensions i de les prestacions socials podrien incloure:

a) ajustar el règim de pensions a la situació demogràfica nacional, per exemple mitjançant l'ajust de l'edat de jubilació efectiva a l'esperança de vida o mitjançant l'increment de la taxa d'activitat;

b) limitar els plans de jubilació anticipada i l'ús d'incentius específics per emprar a treballadors de més edat (especialment en el tram d'edat de més de 55 anys).

· Normes pressupostàries nacionals. Els Estats membres de la zona de l'euro es comprometen a traduir les normes pressupostàries de la UE establertes en el Pacte d'Estabilitat i Creixement en legislació nacional. Els Estats membres (...) asseguraran que posseeix un caràcter vinculant i durador suficientment sòlid (per exemple, constitucional o de llei marco). La formulació exacta de la norma (...) haurà d'assegurar la disciplina pressupostària tant en el nivell nacional com en el *subnacional. La Comissió tindrà l'oportunitat, dins del ple respecte de les prerrogatives dels parlaments nacionals, de ser consultada sobre la norma pressupostària precisa abans de la seva adopció, a fi d'assegurar-se que és compatible amb la normativa de la UE i la recolza.

Contundent, clara i precisa la redacció i el mandat d'aquest objectiu. Quan es parla que les finances públiques siguin sostenibles els únics capítols que mereixen una al·lusió directa i explícita són les pensions, l'atenció sanitària i les prestacions socials. Les propostes clares i concises: augment de l'edat de jubilació i acomodament dels nivells de protecció de sanitat, pensions i prestacions socials al fet que les finances de l'estat siguin sostenibles en el temps i a la suposada evolució negativa de la demografia, l'augment de l'esperança de vida i el creixement de la proporció de vells en la societat.

Semblaria que la quadratura dels comptes de l'estat, o sigui, ajustar els ingressos

i les despeses, només es pogués realitzar per la via de reduir les despeses. Ni es contempla la possibilitat d'augmentar els ingressos amb més impostos al capital, a les rendes més altes, combatent el frau fiscal, eliminant els paradisos fiscals i imposant un impost a les transaccions financeres, eliminant els beneficis fiscals dels plans de pensions, etc. I si de reduir les despeses es tracta semblaria també que les pensions, les prestacions socials i l'assistència sanitària fossin els únics capítols de despeses dels estats. Hi hauria moltes partides de la despesa d'un estat en els quals es podria defensar la seva reducció o la seva eliminació però les recomanacions del Pacte de l'Euro no deixen lloc a dubtes de quines són les seves prioritats.

El segon paràgraf es també molt concret. La disciplina en l'aplicació dels objectius del primer paràgraf ha de tenir un rang legal màxim, fins i tot constitucional, i un àmbit d'aplicació al que no escapin els nivells regionals i locals de l'administració¹⁴. I per garantir aquest rigor la Comissió Europea supervisarà les lleis o reformes constitucionals que siguin necessàries per la seva implantació.

Segueix el text...

¹⁴ *Es tractaria, per tant, que les despeses de l'estat es reduïssin en tots els capítols vinculats als drets socials: sanitat, ajuda a la dependència, educació, pensions. A més els àmbits regionals i locals (a Espanya les Comunitats Autònomes, Ajuntaments, Diputacions, etc.) no quedarien aliens a aquest rigor pressupostari. És necessari recordar que una important quantitat de serveis socials (ajudes a la dependència, educació, sanitat, ...) o béns públics (aigües potables, tractament d'escombraries, habitatge, cultura, transports públics com a autobusos urbans i metre, neteja urbana, etc.) són subministrats a la ciutadania a través d'aquestes administracions. És a dir, el corollari a la retallada de despeses d'aquestes administracions serà la defensa de la necessitat de privatitzar molts d'aquests serveis (els que queden, perquè molts estan privatitzats des de fa temps).*

“d. Reforç de l'estabilitat financera

Per a l'estabilitat general de la zona de l'euro és clau un sector financer fort. S'ha engegat una

augment de l'edat de jubilació i adequació dels nivells de protecció de sanitat, pensions i prestacions socials a que les finances de l'estat siguin sostenibles en el temps i la suposada evolució negativa de la demografia

reforma completa del marc de la UE per a la supervisió i la reglamentació del sector financer (...) S'efectuaran periòdicament estrictes proves de resistència bancària, coordinades a escala de la UE (...) respecte de cada Estat membre, se seguirà de prop el nivell del deute privat dels bancs, les empreses no financeres i les famílies.

4. El Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE)

Com hem dit més amunt, el paquet aprovat al març del 2011 inclou un sistema permanent per prestar ajuda financera a canvi d'ajustos estructurals en les economies que acumulin desequilibris importants. El denominen “mecanisme permanent de gestió de crisi com a última salvaguarda enfront dels desequilibris de països concrets”. Es preveu que el nou Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE) entri en vigor l'1 de juliol de 2013.

Es tracta d'un organisme intergovernamental per realitzar “salvaments financers” a aquells països en els quals les

mesures del pacte de l'euro no han donat resultat. És a dir, si l'obligació de reformar els sistemes de pensions i els mercats laborals, la reducció de les despeses socials, l'aprimament del sector públic i totes les mesures que s'han descrit en els apartats anteriors no donen els resultats esperats i els comptes públics, els comptes del sector exterior i l'endeutament persisteixen, el MEDE actuaria per evitar que aquests desequilibris s'estenguin a la resta de la zona euro. Però actuaria a canvi de més ajust estructural. O sigui, més retallades, més privatitzacions..., més del mateix. Ho defineixen així:

el MEDE està controlat, fonamentalment, per França i Alemanya. Entre els dos països reuneixen prop del 50% de l'aportació al fons i per tant dels vots del Consell

“Els Estats membres la moneda dels quals és l'euro podran establir un mecanisme d'estabilitat que s'activarà quan sigui indispensable per salvar la zona de l'euro en el seu conjunt. La concessió de tota ajuda financera necessària conformement al mecanisme se supeditarà a condicions estrictes (...)

(...)L'accés a l'assistència financera del MEDE es facilitarà conforme a unes condicions estrictes, en el marc d'un programa d'ajust macroeconòmic i d'una anàlisi rigorosa de la sostenibilitat del deute públic, que efectuaran la Comissió i el FMI en col·laboració amb el BCE (...)

Com veiem, l'objectiu de les mesures és que el desequilibri en els comptes d'un país no posi en perill l'estabilitat de la zona de l'euro. Per a això es prepara un sistema pel qual se li prestaria ajuda financera amb la condició d'un ajust estricte en l'economia d'aquest país.

Les mesures concretes de l'ajust (la reducció de la despesa social, la reducció del sector públic, les privatitzacions, etc.) les determinaran la Comissió Europea, el Banc Central Europeu i el Fons Monetari Internacional. Les decisions del MEDE les prendran els ministres d'economia i finances de la zona euro. Cada país té uns vots conforme al capital que aporten al fons i aquest està en funció de la seva capacitat econòmica i de la seva població.

“ (...)El MEDE tindrà un Consell de Governadors format pels Ministres d'Hisenda dels Estats membres de la zona de l'euro (membres amb dret a vot), junt amb el Comissari Europeu d'Assumptes Econòmics i Monetaris i el President del BCE en qualitat d'observadors (...) La ponderació dels vots en el Consell de Governadors i en el Consell d'Administración serà proporcional a la part del capital del MEDE subscrita¹⁵ per cada un dels Estats membres (...)”¹⁶

¹⁵ *Els països de la zona de l'euro contribuiran al capital del MEDE en funció de la població total i del PIB total. Els països de la zona de l'euro que tinguin un PIB per càpita relativament baix (inferior al 75 % de la mitjana de la UE) veuran reduïda la seva contribució durant un període màxim de 12 anys. Els percentatges amb els quals participa cada país al capital del MEDE serien: Àustria 2.783, Bèlgica 3.477, Xipre 0.196, Estònia 0.186, Finlàndia 1.797, França 20.386, Alemanya 27.146, Grècia 2.817, Irlanda 1.592, Itàlia 17.914, Luxemburg 0.250, Malta 0.073, Països Baixos 5.717, Portugal 2.509, Eslovàquia 0.824, Eslovènia 0.428, Espanya 11.904.*

¹⁶ *El capital subscrit total del MEDE ascendirà a 700.000 milions d'euros, dels quals 80.000 milions d'euros seran capital desemborsat pels països membres. El desemborsament es farà en cinc anys. Els 620.000 milions d'euros restants seran capital exigible (només es desemborsa si fa falta). El MEDE també es finançarà mitjançant l'emissió de valors als mer-*

Com podem observar el MEDE està controlat, fonamentalment, per França i Alemanya. Entre tots dos països reuneixen prop del 50% de l'aportació al fons i per tant dels vots del Consell de Governadors.

És de ressaltar que les possibles aportacions al fons que fessin falta si no n'hi hagués prou amb el capital desemborsat inicialment se li exigiria als països membres. El que vol dir que aquests solament aprovarien l'actuació del mecanisme en un determinat país si conclouessin que la situació d'aquest país els podria afectar negativament a ells. El que es diu eufemísticament com la "estabilitat de la zona euro". En els textos en els quals es defensa aquest mecanisme es diu que això garanteix que l'anàlisi que han de fer els països membres, a través del Consell de Governadors, és rigorós, ja que serien ells els que haurien de fer les aportacions addicionals al MEDE.

L'actuació del MEDE es realitza en forma de préstecs amb un interès car, un dos o tres per cent per sobre dels nivells vigents dels preus dels diners. Es diu que això es fa així perquè no sigui atractiu per a cap país deixar-se recolzar per aquest mecanisme i que només es recorri a ell quan no hi hagi més remei. De manera que la funció que compliria el fons prestat seria la de donar temps i el d'infondre la confiança que el pla d'ajust necessari per a l'actuació del MEDE garanteix als financers privats que cobraran els seus préstecs al país en qüestió.

" (...)El MEDE podrà concedir un suport a l'estabilitat a curt o a mitjà termini a un Estat membre de la zona de l'euro que travessi greus problemes de finançament. L'accés al suport a l'estabilitat del MEDE implicarà un programa d'ajust macroeconòmic (...). La durada del programa i el venciment dels crèdits dependrà de la

cats financers. S'estableix que la capacitat d'atorgar crèdits del MEDE ascendirà a 500.000 milions d'euros.

naturalesa dels desequilibris i de les perspectives que els Estats membres beneficiaris recuperin l'accés als mercats financers (...)"

" (...)El Consell de Governadors decidirà sobre l'estructura del tipus d'interès de l'assistència financera a un Estat membre beneficiari. (...)Els tipus practicats pel MEDE respectaran els principis aplicats referent a això pel FMI i, al mateix temps que es mantindran per sobre del cost de finançament del MEDE, inclouran un marge adequat en funció del risc¹⁷ (...)"

Tanmateix el mecanisme d'estabilitat podrà, a més de realitzar-li préstecs al país en qüestió, comprar-li deute públic quan aquest faci noves emissions del mateix. En aquest cas també estudiarà la situació i imposarà unes determinades condicions.

" (...)El MEDE podrà adquirir, al mercat primari, els bons d'un Estat membre que travessi greus problemes de finançament, amb l'objectiu d'obtenir la màxima rendibilitat del suport. Les condicions i les modalitats segons les quals es duria a terme l'adquisició dels bons s'especificaran en la decisió relativa a les condicions de l'assistència financera (...)"

Si el MEDE obtingués beneficis o tingués part del capital desemborsat sense prestar a cap estat en crisi el producte d'aquests fons seria repartit entre els països contribuents a manera de dividend.

Mentre el MEDE no sigui activat i sempre que la capacitat creditícia efectiva no sigui inferior a 500.000 milions, el producte de la inversió del capital desemborsat del MEDE serà retornat als Estats membres, una vegada deduïdes les despeses operatives. Després de la primera activació del MEDE, el producte de la inversió del capital i de l'activitat d'assistència financera del MEDE

¹⁷ El tipus d'interès que el MEDE cobrarà als països als quals "socorrerà" és el del cost del finançament que tingui pel MEDE més un 2%. Si el préstec fora a més de tres anys se li afegiria un 3% al cost de finançament.

quedarà en possessió del MEDE. No obstant això, en cas que el capital desemborsat excedeixi del nivell necessari per mantenir la capacitat creditícia del MEDE, el Consell d'Administració podrà decidir, per majoria simple, distribuir als Estats membres de la zona de l'euro un dividend basat en la clau de repartiment de contribucions.

És important ressaltar a la vista dels textos reproduïts que en aquest mecanisme, igual que en els “salvaments” del FMI, no hi ha res d'altruisme ni de solidaritat com de vegades es ven en els mitjans de comunicació. Es tracta de canviar credibilitat davant els agents privats de l'Estat que pateixen la crisi per préstecs cars, amb unes condicions d'ajust de l'economia d'aquest Estat que modifiquen la regulació i el marc institucional dels països en benefici dels grans capitals i amb l'objectiu, gens dissimulat, de garantir, els interessos dels propis països donants que estiguessin en perill pels desequilibris del país receptor. Els sofriments de les poblacions dels països en crisi, lluny de tenir-se en compte en aquestes decisions s'acrecen, ja que tota “ajuda” estarà condicionada a estrènyer-se el cinturó encara més.

5. Una petita valoració

Amb aquest tipus de mesures dissenyades i defensades des de les institucions europees s'accentua la fal·laç idea que les decisions econòmiques són qüestions tècniques alienes als interessos concrets de determinats grups socials. Les reformes es presenten com a necessàries pel ben comú i es camufla que tota reforma del marc institucional en el qual es mou l'economia té uns beneficiaris i uns perjudicats.

18 Quan parlem del “marc Institucional” ens referim a les regles del joc en el qual tenen lloc les transaccions econòmiques. Aquestes normes són les que determinen, regulen i garanteixen els drets de propietat, les condicions laborals, els

Així els governants nacionals presenten els canvis legislatius com a inexcusables mandats de les institucions europees i es trasllada la idea que o es fan aquestes reformes concretes o la societat està abocada al caos. L'origen de la reforma

igual que en els “salvaments” de l’FMI, no hi ha res d’altruisme ni de solidaritat com a vegades es ven en els mitjans de comunicació. Es tracta de canviar credibilitat davant els agents privats de l’estat

queda així en un limb aliè a tota discussió ideològica de manera que el que s'oposa a ella no és que estigui aportant una visió diferent de l'economia i de la societat sinó que està fora del món.

requisits perquè una empresa funcioni, com es mouen els capitals, com es mouen les persones, com es venen les mercaderies i serveis, quins impostos hi ha, quines sancions, quins incentius... És evident doncs, que el marc institucional és molt complex i que, lluny del fals debat d'intervenció pública enfront de liberalització, estem davant intervencions en el mateix des de les institucions polítiques (estatals i supraestatals) que tindran unes conseqüències, uns perdedors i uns guanyadors. En aquests moments en els quals la crisi gestada i provocada en els centres financers mundials, en aplicació de la major ortodòxia econòmica del capitalisme, la sofreixen milions de persones alienes als jocs especulatiu sembla un criminal sarcasme seguir amb la retòrica del bé comú i que les mesures proposades beneficen a tota la societat en el seu conjunt.

Alguna cosa similar ocorre amb les contínues al·lusions als dictats dels “mercats” per avaluar la salut econòmica de tal o com estat, empresa o sector econòmic. S'obvia, no obstant això, que els agents que es mouen en aquests mercats ho fan amb unes normes jurídiques determinades que no han caigut del cel com fenomen meteorològic. De manera que si els bancs centrals tenen unes funcions o unes altres, si les agències de valoració i els mecanismes de supervisió són públics o privats o si se'ls exigeix, o no, uns determinats nivells

els governants nacionals presenten els canvis legislatius com a inexcusables mandats de les institucions europees i es trasllada la idea de que o es fan aquestes reformes concretes o la societat entrarà en el caos

d'independència i solvència intel·lectual, si els capitals es mouen d'una o altra manera amb milions de transaccions econòmiques virtuals, si els bancs poden desenvolupar unes determinades operacions i si les grans corporacions empresarials poden fusionar-se, comprar o vendre o actuar al mercat d'unes determinades maneres, és perquè prèviament des del propi poder polític s'ha legislat per conformar aquest marc jurídic que li permet i incentiva aquestes actuacions.

Resulta, si més no sorprenent, que la mateixa classe dirigent de la Unió Europea, que no només no va preveure la crisi sinó que va encobrir les possibles conseqüències de les seves polítiques, ara s'apresta a realitzar les mateixes recomanacions de

sempre, amb la mateixa orientació i amb la mateixa prepotència intel·lectual.

El mateix de xocant resulta que les pròpies agències de valoració que no van saber prevenir les sonades fallides de grans bancs o els centres d'opinió que negaven l'existència de les perilloses bombolles immobiliària i financera o que les minimitzaven, siguin ara els qui dictin si les reformes per sortir de la crisi són les adequades o no.

Sorprèn i irrita veure com des dels postulats de l'economia convencional s'ha minimitzat i encobert l'existència d'aquestes bombolles i les seves previsibles conseqüències, que ara sofrim, mentre que s'han ignorat i marginat les veus de molts economistes heterodoxos que ja les estudiaven i anunciaven des de fa temps.

19 La pròpia regulació del sector de les agències de qualificació i la supervisió mostra a les clares com el marc institucional es regula en un determinat sentit i no en un altre. Les agències de “rating” són empreses privades amb interessos propis, com qualsevol altra empresa que persegueix el seu màxim benefici, que tenen unes determinades composicions en el seu accionariat i en la seva clientela. La confusió entre els interessos de qui valora i del valorat o de la influència de les valoracions en el compte de resultats de l'avaluador, és òbvia. Però el greu d'això és que els veredictes d'aquestes agències tenen unes conseqüències i influències en aspectes molt importants de l'economia i que produeixen efectes criminals sobre milions de persones.

Produiria riure si no fora per les tràgiques conseqüències de la crisi veure i escoltar a la classe política, periodística i acadèmica queixar-se de la insensibilitat de les agències de valoració quan en qüestió d'hores sacsegen l'economia de mitja Europa. No volen reconèixer que aquests agents no estan fent altra cosa que defensar el seu màxim benefici, això que diuen que és tan necessari pel bé comú, i que ho estan fent en un context polític, institucional i normatiu conformat perquè així es produeixi. Així, la independència dels bancs centrals, suposadament dirigida a garantir l'autonomia de neutrals tècnics en el disseny de la política monetària, la

Serà des d'abaix d'on pot partir un qüestionament i esquerdar-se aquest edifici

llibertat de capitals, les normes dels mercats financers, el paper de les agències de "rating", la privatització d'empreses i sectors estratègics, la desaparició de la banca pública i un llarguíssim llistat de mesures que han defensat amb alegria, són el marc institucional on la crisi té el seu millor brou de cultiu.

Seria d'il·lusos demanar-li les peres d'una economia més humana, integradora de tots els coneixements i disciplines que haurien de tenir-se en compte perquè fos un instrument al servei de la humanitat, a l'om dels poders econòmics i polítics europeus. D'aquí no en sortirà res res de bó ni ara ni mai. Serà des d'abaix d'on pugui partir un qüestionament i esquerdar-se aquest edifici. Conèixer les seves mesures i denunciar-les és un gra de sorra per descreure'ns una mica més el seu discurs.

Confederació
Nacional del
Treball

